

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

## ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ અપ્પિકેશન નં. ૨૪૨૨/૨૦૧૭

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ડૉ. એ.પી. ઠાકર

=====

|   |                                                                                                                      |    |
|---|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ૧ | શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?                                                            | હા |
| ૨ | રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?                                                                                    | હા |
| ૩ | શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?                                                                    | ના |
| ૪ | શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે? | ના |

=====

હીરલ આનંદ મહેતા

## વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને ૧ અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ વતી શ્રી આર.જે. ગોસ્વામી (૧૧૦૨)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ વતી જીગર જે. પટેલ (૭૯૭૧)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ વતી શ્રી રતુલ પી. દેસાઈ (૬૪૯૮)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ વતી એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર (૨) સુશ્રી મોનાલી

ભટ્ટ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ડૉ. એ.પી. ઠાકર

તારીખ: ૧૦/૦૫/૨૦૧૯

મૌખિક ચુકાદો

૧. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪, ૧૯, ૨૧, ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ તેમજ ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલ હાલની

પિટિશન મારફતે, અરજદાર ધરમપુર પોલીસ સ્ટેશન ખાતે નોંધાયેલ પ્રથમ માહિતી અહેવાલ (એફ.આઈ.આર.) જેનો ગુના રજિસ્ટર નં. આઈ-સી.આર. નં. ૭૨/૨૦૧૬ છે તે તેમજ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૨૦બી સાથે વાંચતા કલમ ૪૨૩, ૪૬૫, ૪૬૭, ૪૬૮, ૪૭૧ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે ધરમપુર મેજિસ્ટ્રેટ કોર્ટ સમક્ષ ફોજદારી કેસ નં. ૧૬૨/૨૦૧૭ માં ધરમપુર પોલીસ સ્ટેશન દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ તારીખ ૨૫.૦૨.૨૦૧૭ ની ચાર્જશીટ નં. ૮/૨૦૧૭ ને રદબાતલ અને બાતલ ઠરાવવાની અરજ કરે છે.

૨. હાલના કેસની ટૂંકી હકીકતો એવી છે કે અહીંના સામાવાળા નં. ૨ એ એવા આક્ષેપ સાથે લેખિત ફરિયાદ નોંધાવી છે કે આરોપીઓએ એકબીજા સાથે મેળાપીપણામાં ધરમપુર તાલુકામાં આવેલ અને દરબાર કમ્પાઉન્ડ તરીકે ઓળખાતી અને જેનો સિટી સર્વે નં. ૧૬૨૩, ૧૬૨૪, ૧૬૨૫, ૧૯૧૫/પૈકી ૩/એ/બી, ૧૯૧૮, ૧૯૧૯, ૧૯૨૨ છે તેવી ફરિયાદીની માલિકીની મિલકતનો ગેરકાયદે કબજો મેળવવા અને પચાવી પાડવાના ઇરાદાથી તારીખ ૨૧.૦૯.૨૦૧૩ ના રોજ સંબંધિત આરોપીના નામે રૂ. ૧૦૦/- નો સ્ટેમ્પ પેપર ખરીદીને ફોજદારી કાવતરું ઘડ્યું હતું અને તેના પર તારીખ ૨૪.૦૯.૨૦૧૩ ના રોજ ૮૦ વર્ષ માટેનો લીઝ ડીડ (ભાડાપટ્ટો) બનાવ્યો હતો તથા ફરિયાદીની બોગસ સહી બનાવી હતી, જેના પર સંબંધિત આરોપી વ્યક્તિ દ્વારા સહી કરવામાં આવી હતી અને આમ, તેઓએ બોગસ દસ્તાવેજ બનાવ્યો હતો અને હાલના અરજદારે 'ફોરેન્સિક ડોક્યુમેન્ટ એક્ઝામિનર' નો સિક્કો માર્યો હતો અને તે

દસ્તાવેજને અસલ (ખરા) તરીકે રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો અને તે રીતે, આરોપીઓએ જમીનનો કબજો મેળવવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો અને કથિત ગુનો આચર્યો હતો. અરજદાર સામેનો મુખ્ય આક્ષેપ એ મતલબનો છે કે તેણીએ કથિત રીતે અન્ય આરોપીઓ સાથે મળીને કાવતરું ઘડ્યું છે અને ફરિયાદી અરજદારને ઓળખતા નથી અને અરજદારે લીઝ ડીડ પર પોતાનો 'ફોરેન્સિક ડોક્યુમેન્ટ એક્ઝામિનર' નો સિક્કો માર્યો છે અને તેવું કરવા માટે અરજદાર પાસે કોઈ કારણ નહોતું તેવા આક્ષેપ પર તેણીએ કથિત રીતે અન્ય આરોપીઓ સાથે મળીને કાવતરું ઘડ્યું છે.

૨.૧ અરજદારની એવી દલીલ છે કે તેણી ફોરેન્સિક ડોક્યુમેન્ટ એક્ઝામિનર અને હસ્તાક્ષર નિષ્ણાત (હેન્ડરાઈટિંગ એક્સપર્ટ) તરીકે પ્રેક્ટિસ કરે છે અને ૨૦ બેંકો તથા નાણાકીય સંસ્થાઓ સાથે જોડાયેલી છે અને ઓર્ડનન્સ ડિફેન્સ ફેક્ટરી માટે પણ કામ કર્યું છે તેમજ ઘણા વ્યાખ્યાનો આપ્યા છે અને ઘણા દસ્તાવેજોની તપાસ પણ કરી છે તથા અદાલતમાં સાક્ષી તરીકે પણ હાજર રહી છે. તેણીની એવી પણ દલીલ છે કે બે વ્યક્તિઓ લીઝ ડીડની સહી અંગે અભિપ્રાય મેળવવા માટે તેણી સમક્ષ આવ્યા હતા અને ત્યારબાદ, તમામ બાબતોની ચકાસણી કર્યા પછી, તેણીએ લીઝ ડીડની સહીને દિવ્યા દેવી હોવાનું 'કથિત' હોય તેવી વ્યક્તિની 'રજૂ કરાયેલ' સ્વીકૃત સહીઓના લખનાર દ્વારા જ લખવામાં આવેલ હોવા તરીકે યોગ્ય ઠેરવી હતી. તેણીએ એવી દલીલ કરી છે કે તેણીએ સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે દસ્તાવેજોનું વર્ણન આપવામાં આવેલી રજૂઆત મુજબ છે. તેણીએ એવી દલીલ કરી છે કે તેણીએ માત્ર વાજબી ફી લીધી છે અને તે પણ અભિપ્રાય

આપતા પહેલાં લીધી છે અને અસલ દસ્તાવેજો મેળવવાની અને પરત કરવાની પહોંચ દસ્તાવેજીત કરી છે, જે દસ્તાવેજો માત્ર મર્યાદિત સમય માટે જ તેણી પાસે હતા. તેણીએ એવી દલીલ કરી છે કે તેણી તે લોકો, મિલકતો, વિવાદો વગેરેને ઓળખતી નથી અને તેણીએ કેવળ તેણી સમક્ષ રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજોના આધારે જ અભિપ્રાય આપ્યો છે અને લીઝ ડીડ પર તેણીનો સિક્કો નથી. તેણીએ એવી દલીલ કરી છે કે તેણી નિર્વિવાદપણે લીઝ ડીડનો કોઈ ભાગ/લાભાર્થી નથી અથવા તે લોકો કે બાબત સાથે તેણીનો કોઈ સંબંધ નથી.

૨.૨ અરજદારે એવી દલીલ કરી છે કે તારીખ ૨૭.૦૨.૨૦૧૫ ના રોજ ફરિયાદ કરવામાં આવી તે પહેલાં પણ, તારીખ ૦૩.૦૨.૨૦૧૫ ના રોજ ફરિયાદીના એજન્ટો/નોકરો અરજદાર પાસે આવ્યા હતા અને પહેલા તેણીએ નોટરાઈઝ્ડ દસ્તાવેજ પર સિક્કો માર્યો છે કે કેમ તે અંગે પૂછપરછ કરી હતી અને અરજદાર તરફથી વિગતવાર સ્પષ્ટતા કરવામાં આવી હોવા છતાં, તેઓએ તેણીની સામે આક્ષેપ કર્યો હતો. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે તેમ છતાં તે એજન્ટો/નોકરોએ એક નિષ્ણાતની ભૂમિકાને સમજવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને તેણીને અંગત ધમકીઓ આપી હતી તેમજ ફોજદારી કાર્યવાહીમાં તેણીને ઢસડી જવાની ધમકી આપી હતી અને તેથી, તેણીએ તિલકનગર પોલીસ સ્ટેશનમાં એક અરજી દાખલ કરી હતી.

૨.૩ અરજદાર દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે કથિત એફ.આઈ.આર. અને/અથવા ચાર્જશીટમાં કોઈ ગુનો બનતો નથી. તેણીએ એવી દલીલ કરી છે કે

હાલની એફ.આઈ.આર. એ કાયદાની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સિવાય બીજું કંઈ નથી અને તેણીએ તેણીની સામે દાખલ કરવામાં આવેલ વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. અને ચાર્જશીટને રદબાતલ અને બાતલ ઠરાવવાની અરજ કરી છે.

૩. સામાવાળા નં. ૨ - મૂળ ફરિયાદીએ સોગંદનામા પરનો પ્રત્યુત્તર (એક્ઝિડેવિટ-ઈન-રિપ્લાય) દાખલ કર્યો છે જેમાં તેણીએ જણાવ્યું છે કે હાલના અરજદારે ખોટા દસ્તાવેજો બનાવવામાં અન્ય આરોપીઓ સાથે મળીને કાવતરું ઘડ્યું છે અને તેણીનું કૃત્ય એ ગુનાહિત કૃત્ય સિવાય બીજું કંઈ નથી. તેણીએ મિલકતનું વર્ણન અને તેની માલિકીની વિગતો આપી છે અને જણાવ્યું છે કે તેણીએ લીઝ ડીડ માટે કોઈ જનરલ પાવર ઓફ એટર્ની આપી નથી અને હાલના અરજદારે એવો અભિપ્રાય આપ્યો છે કે કહેવાતા લીઝ ડીડ પર તેણીની સહી છે. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદાર અન્ય આરોપીઓને ઓળખતી હતી અને તેણીએ સામાવાળા નં. ૨ ની વિરુદ્ધમાં તેઓની સાથે મળીને કાવતરું ઘડ્યું છે. તેણીએ જણાવ્યું છે કે સામાવાળા નં. ૨ ની વિરુદ્ધ ગેરકાયદેસર લીઝ ડીડના કાવતરાના પોતાના કેસનો બચાવ કરવા માટે અરજદારે મનઘડંત વાર્તા ઉપજાવી કાઢી છે. તેણીએ અરજદારની એ દલીલને નકારી કાઢી છે કે તેણીના એજન્ટો/નોકરોએ અરજદારને ધમકી આપી હતી. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદારે અન્ય આરોપીઓ સાથે મેળાપીપણામાં કામ કર્યું છે અને સામાવાળા નં. ૨ ની મિલકત પચાવી પાડવાના કાવતરામાં અન્ય આરોપીઓ જેટલી જ સમાન ગુનાહિત ભૂમિકા ધરાવતી હોવાથી સમાન રીતે દોષિત છે. આ તમામ

ગ્રાઉન્ડ્સ (મુદ્દાઓ) પર, હાલની પિટિશનને ફગાવી દેવાની અરજ કરવામાં આવી છે.

જ. અરજદાર વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી આર.જે. ગોસ્વામી, સામાવાળા નં. ૧ વતી વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર સુશ્રી મોનાલી ભટ્ટ અને સામાવાળા નં. ૨ વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી જીગર પટેલને સાંભળવામાં આવ્યા. રેકર્ડ પર મૂકવામાં આવેલી સામગ્રીનું અવલોકન કર્યું અને બાર સમક્ષ ટાંકવામાં આવેલા ચુકાદાઓનું ધ્યાનપૂર્વક વાંચન કર્યું.

પ. અરજદાર વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી આર.જે. ગોસ્વામીએ પિટિશનના મેમોમાં વર્ણવેલી હકીકતો જ રજૂ કરી છે અને એવી રજૂઆત કરી છે કે હાલના અરજદારે એક નિષ્ણાત તરીકે માત્ર કથિત સહી અંગે અભિપ્રાય આપ્યો છે. એફ.આઈ.આર. અને રેકર્ડ પર મૂકવામાં આવેલી સામગ્રીનો સંદર્ભ આપતા, તેઓએ રજૂઆત કરી છે કે એફ.આઈ.આર. તારીખ ૨૭.૦૨.૨૦૧૫ ના રોજ આપવામાં આવી હતી જે તારીખ ૦૫.૦૭.૨૦૧૬ ના રોજ નોંધવામાં આવી છે જેમાં કથિત ગુનો તારીખ ૨૪.૦૮.૨૦૧૩ ના રોજ આચરવામાં આવ્યો હોવાનું કહેવાય છે અને આવા વિલંબ માટે કોઈ ખુલાસો આપવામાં આવ્યો નથી. તેઓએ એવી રજૂઆત કરી છે કે હાલના અરજદારને અન્ય આરોપીઓ સાથે જોડવા માટે કોઈ પ્રથમદર્શી પુરાવો નથી કારણ કે તેણીએ માત્ર એક પરીક્ષક તરીકે અભિપ્રાય આપ્યો છે. તેઓએ એવી રજૂઆત કરી છે કે અરજદારે નજીવી ફી સ્વીકાર્યા પછી અભિપ્રાય આપ્યો છે અને એફ.આઈ.આર. દાખલ થતાં પહેલાં, તેણીએ સંબંધિત પોલીસ સમક્ષ તમામ

બાબતો જણાવી દીધી હતી. અરજદાર દ્વારા આપવામાં આવેલા અભિપ્રાયનો સંદર્ભ આપતા, વિદ્વાન વકીલ શ્રી ગોસ્વામીએ એવી રજૂઆત કરી છે કે તેણી સમક્ષ મૂકવામાં આવેલા દસ્તાવેજ સાથે કથિત સહીનું વિશ્લેષણ કર્યા પછી, અરજદારે વિગતવાર અભિપ્રાય આપ્યો છે. તેઓએ એવી રજૂઆત કરી છે કે સમાન હકીકતો પર બે વ્યક્તિઓના અભિપ્રાયમાં તફાવત હોઈ શકે છે. ભારતીય પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૪૫ ની જોગવાઈનો સંદર્ભ આપતા, તેઓએ એવી રજૂઆત કરી છે કે નિષ્ણાત દ્વારા આપવામાં આવેલ અભિપ્રાય એ સુસંગત હકીકત છે અને હસ્તાક્ષર નિષ્ણાત સામે તેવા નિષ્ણાત સમક્ષ રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજોના આધારે આપેલા અભિપ્રાય બદલ ફોજદારી કેસ ચલાવી શકાય નહીં. તેઓએ એવી રજૂઆત કરી છે કે અરજદારે અન્ય આરોપીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલા કહેવાતા ગુનામાં કોઈપણ રીતે દુષ્પ્રેરણ કર્યું હોય તેવું દર્શાવતી કોઈ પ્રથમદર્શી સામગ્રી નથી અને હાલના અરજદારને અન્ય આરોપીઓ સાથે જોડતો એક તણખલા જેટલો પણ પુરાવો નથી. તેઓએ **સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશન હૈદરાબાદ વિરુદ્ધ કે. નારાયણ રાવ** ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના (૨૦૧૨) ૯ એસસીસી ૫૧૨ માં નોંધાયેલ ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે અને તેઓએ હાલની પિટિશન મંજૂર કરવાની અરજ કરી છે.

૬. તેથી વિપરીત, સામાવાળા નં. ૧ - રાજ્ય વતી વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર સુશ્રી મોનાલી ભટ્ટે ભારપૂર્વક એવી રજૂઆત કરી છે કે હાલના અરજદાર સામે એફ.આઈ.આર. માં ચોક્કસ આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે અને

અસલ દસ્તાવેજ તેમજ ફરિયાદીની કુદરતી (સાચી) સહી એફ.એસ.એલ. માં મોકલવામાં આવી હતી અને એફ.એસ.એલ. ના અહેવાલ મુજબ, હાલના અરજદાર દ્વારા આપવામાં આવેલા અભિપ્રાયમાં તફાવત છે. તેણીના જણાવ્યા અનુસાર, હાલના અરજદારે અન્ય આરોપીઓ સાથે મળીને ગુનો આચરવામાં અન્ય આરોપીઓને સુવિધા કરી આપવા માટે અભિપ્રાય આપ્યો છે અને તેથી, કેસની હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને, પિટિશન ફગાવી દેવી જોઈએ. તેણીએ એવી દલીલ કરી છે કે અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ટાંકવામાં આવેલ ચુકાદો તે કેસની હકીકતો પર આધારિત છે અને તે હાલના કેસની હકીકતોને લાગુ પાડી શકાય નહીં. તેણીએ એવી રજૂઆત કરી છે કે ચાર્જશીટ પહેલેથી જ દાખલ કરી દેવામાં આવી છે અને તેથી, હાલના અરજદાર સામે પ્રથમદર્શી પુરાવો છે. અરજદાર દ્વારા આપવામાં આવેલા અભિપ્રાય સાથે એફ.એસ.એલ. ના અહેવાલનો સંદર્ભ આપતા, તેણીએ એવી રજૂઆત કરી છે કે હાલના અરજદારનો અભિપ્રાય એફ.એસ.એલ. ના અહેવાલ દ્વારા ખોટો સાબિત થાય છે અને તેથી, અરજદાર ગુનાની મદદગાર (દુષ્પ્રેરક) તેમજ કાવતરાખોર છે તેવું દર્શાવતી પ્રથમદર્શી સામગ્રી ઉપલબ્ધ છે. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલ સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશન હૈદરાબાદ વિરુદ્ધ કે. નારાયણ રાવ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાંના ચુકાદા અંગે, તેણીએ એવી રજૂઆત કરી છે કે સદર કેસ એક વકીલ સાથે સંબંધિત હતો અને તેમનું નામ એફ.આઈ.આર. માં જણાવવામાં આવ્યું નહોતું, જ્યારે હાલના કેસમાં, હાલના અરજદાર સામે ચોક્કસ આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે અને એફ.આઈ.આર. માં તેણીનું નામ

દર્શાવવામાં આવ્યું છે. તેણીએ એવી રજૂઆત કરી છે કે સદર ચુકાદો તે કેસની હકીકતો પર આધારિત છે અને તેને હાલના કેસની હકીકતો પર લાગુ કરી શકાય નહીં.

૭. સામાવાળા નં. ૨ વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી જીગર પટેલે ભારપૂર્વક એવી રજૂઆત કરી છે કે હાલના અરજદાર સામે કાવતરાનો આક્ષેપ છે કારણ કે તેણીએ ખોટો અભિપ્રાય આપ્યો છે અને કથિત દસ્તાવેજ પર પોતાનો સિક્કો માર્યો છે. તેઓએ એવી દલીલ કરી છે કે ફરિયાદી દિવ્યા દેવી દ્વારા ધરમપુર પોલીસ સ્ટેશનના પોલીસ સબ ઇન્સ્પેક્ટરને સંબોધવામાં આવેલ તારીખ ૨૫.૦૪.૨૦૧૨ ના પત્રની નકલ જે સંકલનના પાના નં. ૨૧૧ પર છે, તેનો કબજો અરજદાર પાસે કેવી રીતે આવ્યો. રેકર્ડ પરના વિવિધ દસ્તાવેજ પુરાવાઓનો સંદર્ભ આપતા, તેઓએ એવી દલીલ કરી છે કે હાલના આરોપી સામે પ્રથમદર્શી સામગ્રી છે અને ચાર્જશીટ પણ દાખલ કરવામાં આવી છે. અરજદારના અભિપ્રાયનો સંદર્ભ આપતા, તેઓએ એવી દલીલ કરી છે કે ફરિયાદીની સહીની ફોટોકોપી કેવી રીતે મેળવવામાં આવી હતી તે અંગે કોઈ ખુલાસો કરવામાં આવ્યો નથી. એફ.એસ.એલ. અહેવાલનો સંદર્ભ આપતા, તેઓએ એવી દલીલ કરી છે કે એફ.એસ.એલ. નું એવું તારણ છે કે કથિત દસ્તાવેજ પર ફરિયાદીની કુદરતી (સાચી) સહી નથી, જે અભિપ્રાય હાલના અરજદારના અભિપ્રાય કરતાં અલગ છે. તેઓએ આ અદાલત દ્વારા ક્રિમિનલ મિસ. અપ્લિકેશન (એન્ટિસિપેટરી બેઈલ) નં. ૧૯૮૮૫/૨૦૧૬ માં તારીખ ૨૨.૦૯.૨૦૧૬ ના રોજ કરવામાં આવેલા

અવલોકન, ખાસ કરીને તેના ફકરા-૭.૪ નો પણ સંદર્ભ આવ્યો છે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:-

“૭.૪ આરોપીઓ પૈકીના એક, જે મૂળ જમીન માલિક (ફરિયાદી) પાસેથી પોતાની તરફેણમાં પાવર હોવાનો દાવો કરે છે, અને જેના આધારે પ્રશ્નવાળા કરાર પર તેના દ્વારા સહી કરવામાં આવી છે, તેણે મૂળ જમીન માલિકની સહી બનાવટી છે કે કેમ તે અંગે અભિપ્રાય મેળવવા માટે તારીખ ૧૯.૦૧.૨૦૧૫ ના રોજ એક ખાનગી હસ્તાક્ષર નિષ્ણાતનો સંપર્ક કર્યો હતો. તેમ કરવાની જરૂરિયાત સ્પષ્ટ નથી કે તેનો ખુલાસો પણ કરવામાં આવ્યો નથી, અને તે બાબત કેસના મૂળ સુધી જાય છે.”

૭.૧ સામાવાળા નં. ૨ ના વિદ્વાન વકીલે એવી દલીલ કરી છે કે ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપ અને તપાસ કરનાર અમલદાર (ઇન્વેસ્ટિગેટિંગ ઓફિસર) દ્વારા એકત્ર કરવામાં આવેલી સામગ્રીને ધ્યાનમાં લેતાં, વ્યવહારોની એક સાંકળ છે અને કાવતરાના તત્વો રહેલા છે. તેઓએ એવી દલીલ કરી છે કે અરજદારે ફી વસૂલવા અંગેની કોઈ પહોંચ રેકર્ડ પર મૂકી નથી. તેઓએ એવી દલીલ કરી છે કે હાલના અરજદારના અભિપ્રાયના આધારે બળજબરીપૂર્વક કબજો લેવામાં આવ્યો હતો અને જો હાલની પિટિશન મંજૂર કરવામાં આવે તો આરોપીઓ સામેના સમગ્ર ફોજદારી કેસ પર વિપરીત અસર પડશે.

૭.૨ તેઓએ એવી પણ દલીલ કરી છે કે ભારતીય પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૪૪ અને ૪૫ આ તબક્કે લાગુ થશે નહીં. ફોજદારી કાવતરા અંગેની પોતાની

રજૂઆત માટે **બિલાલ હઝાર ઉર્ફે અબ્દુલ હમીદ વિરુદ્ધ ઇન્સ્પેક્ટર ઓફ પોલીસ દ્વારા પ્રતિનિધિત્વ કરાયેલ રાજ્ય** ના **એ.આઈ.આર. ૨૦૧૮ એસસી ૪૭૮૦** માં નોંધાયેલ કેસમાંના ચુકાદા પર આધાર રાખતાં, તેઓએ હાલની પિટિશન ફગાવી દેવાની વિનંતી કરી છે.

૮. તેના પ્રત્યુત્તરમાં, અરજદાર વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી ગોસ્વામીએ એવી રજૂઆત કરી છે કે હાલના અરજદાર હસ્તાક્ષર નિષ્ણાત છે અને અન્ય આરોપીઓ સાથે તેણીને કોઈ સંબંધ નથી. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય વિરુદ્ધ ફૂલચંદ ખેમરાજ જૈન અને અન્ય ના કેસમાં સેશન્સ કોર્ટ, બોમ્બેના સેશન્સ કેસ નં. ૪૪૯/૨૦૦૭ ના હુકમની નકલનો સંદર્ભ આપતાં, તેઓએ એવી રજૂઆત કરી છે કે અરજદારની સાક્ષી તરીકે તપાસ કરવામાં આવી હતી તેનો સ્પષ્ટ ઉદ્દેશ છે. તેમના જણાવ્યા મુજબ, આ બાબત દર્શાવે છે કે અરજદાર હસ્તાક્ષર નિષ્ણાત છે અને હસ્તાક્ષર નિષ્ણાતના અહેવાલમાં અભિપ્રાયનો તફાવત હોય તો કોઈ વ્યક્તિએ કોઈ ફોજદારી ગુનો આચર્યો છે તેમ પ્રથમદર્શી રીતે માની શકાય નહીં. તેઓએ એવી રજૂઆત કરી છે કે જ્યારે હાલના અરજદારને અન્ય આરોપીઓ સાથે કોઈ પણ પ્રકારનો સંબંધ નથી, ત્યારે તેણીની સામે કાવતરાનો ગુનો પ્રથમદર્શી રીતે બનતો નથી. તેઓએ હાલની પિટિશન મંજૂર કરવાની અરજ કરી છે.

૯. **સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશન હૈદરાબાદ વિરુદ્ધ કે. નારાયણ રાવ (ઉપરોક્ત)** ના કેસમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે ફકરા-૨૪ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે:-

“૨૪. ફોજદારી કાવતરાના ગુનાના આવશ્યક તત્વો એ છે કે જે વ્યક્તિઓ પર કાવતરું ઘડવાનો આક્ષેપ છે તેઓ વચ્ચે એક સમજૂતી (કરાર) હોવી જોઈએ અને સદર સમજૂતી ગેરકાયદે ફટ્કા કરવા માટે અથવા જે ફટ્કા પોતે ગેરકાયદે ન હોય તેવા ફટ્કાને ગેરકાયદે સાધનો દ્વારા કરવા માટે હોવી જોઈએ. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, ફોજદારી કાવતરાનો સાર એ ગેરકાયદે ફટ્કા કરવાની સમજૂતી છે અને આવી સમજૂતી સીધા પુરાવા દ્વારા અથવા સંજોગોવશાત્ પુરાવા દ્વારા અથવા બંને દ્વારા સાબિત કરી શકાય છે અને સામાન્ય અનુભવની બાબત છે કે કાવતરું સાબિત કરવા માટે સીધા પુરાવા ભાગ્યે જ ઉપલબ્ધ હોય છે. તદનુસાર, આરોપીની સંડોવણી વિશે નિર્ણય કરવા માટે ઘટના પહેલાં અને પછી સાબિત થયેલા સંજોગોને ધ્યાનમાં લેવા પડશે. જો કેટલાક ફટ્કા આચરવામાં આવ્યા હોવાનું સાબિત થાય તો પણ, તે સ્પષ્ટ હોવું જોઈએ કે તે કથિત કાવતરાના પક્ષકાર એવા આરોપી વ્યક્તિઓ વચ્ચે થયેલી સમજૂતીના અનુસંધાનમાં આચરવામાં આવ્યા હતા. આવા સાબિત થયેલા સંજોગો પરથી અપરાધ અંગેના તારણો માત્ર ત્યારે જ કાઢી શકાય જ્યારે તેવા સંજોગો અન્ય કોઈ વાજબી સમજૂતી માટે અસમર્થ હોય. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, માત્ર શંકા અને અટકળો અથવા વજનદાર અને સ્વીકાર્ય પુરાવા દ્વારા સમર્થિત ન હોય તેવા અનુમાનના આધારે કાવતરાનો ગુનો સ્થાપિત થયેલો ગણી શકાય નહીં.”

૧૦. ફોજદારી કાવતરા અંગે, બિલાલ હઝાર ઉર્ફે અબ્દુલ હમીદ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે ફકરા નં. ૨૭ થી ૩૩ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે:-

“૨૭. 'ફોજદારી કાવતરું' શબ્દપ્રયોગ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૨૦એ માં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે. તે જણાવે છે કે જ્યારે બે અથવા વધુ વ્યક્તિઓ કોઈ ગેરકાયદે ફત્વ અથવા જે ફત્વ ગેરકાયદે નથી તેવું ફત્વ ગેરકાયદે સાધનો દ્વારા કરવા અથવા કરાવવા માટે સંમત થાય છે, ત્યારે આવી સમજૂતીને 'ફોજદારી કાવતરું' નામ આપવામાં આવે છે. ત્યારબાદ તેમાં એ મતલબનો એક અપવાદ પૂરો પાડવામાં આવ્યો છે કે કોઈ ગુનો આચરવાની સમજૂતી સિવાયની કોઈ સમજૂતી ત્યાં સુધી ફોજદારી કાવતરું બનશે નહીં જ્યાં સુધી આવી સમજૂતીના અનુસંધાનમાં તેના એક અથવા વધુ પક્ષકારો દ્વારા સમજૂતી ઉપરાંતનું કોઈ ફત્વ કરવામાં ન આવે. સદર કલમ સાથે જોડાયેલ સ્પષ્ટતા સ્પષ્ટ કરે છે કે ગેરકાયદે ફત્વ આવી સમજૂતીનો અંતિમ હેતુ છે કે તે કેવળ તે હેતુ માટે પ્રાસંગિક છે તે બાબત અપ્રસ્તુત છે.

૨૮. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૨૦બી ફોજદારી કાવતરાનો ગુનો આચરવા માટેની સજા પૂરી પાડે છે. તે જણાવે છે કે જે કોઈ વ્યક્તિ મૃત્યુદંડ, આજીવન કેદ, અથવા બે વર્ષ કે તેથી વધુ મુદતની સખત કેદની સજાને પાત્ર ગુનો આચરવાના ફોજદારી કાવતરામાં પક્ષકાર બને છે તેને તે

જ રીતે સજા કરવામાં આવશે જાણે કે તેણે તે ગુનાનું દુષ્પ્રેરણ કર્યું હોય, જો સદર સંહિતામાં આવા કાવતરાની સજા માટે કોઈ સ્પષ્ટ જોગવાઈ કરવામાં ન આવી હોય.

૨૯. જોકે, ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૨૦બી ની પેટા-કલમ (૨) પૂરી પાડે છે કે જે વ્યક્તિ ઉપરોક્ત રીતે શિક્ષાપાત્ર ગુનો આચરવાના ફોજદારી કાવતરા સિવાયના ફોજદારી કાવતરામાં પક્ષકાર બને છે તેને છ મહિનાથી વધુ ન હોય તેટલી મુદત માટેની બેમાંથી ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા દંડની અથવા બંને સજા કરવામાં આવશે.

૩૦. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૨૦એ અને કલમ ૧૨૦બી નું વાંચન સ્પષ્ટ કરે છે કે 'ફોજદારી કાવતરું' એ એક સ્વતંત્ર અને અલગ ગુનો છે. તેથી, ફોજદારી કાવતરું બનવા માટે અને તેની કઠોરતા લાગુ કરવા માટે, હકીકતોના આધારે કેસમાં બે પરિબળો હાજર હોવા આવશ્યક છે: પ્રથમ, એક કરતાં વધુ વ્યક્તિઓની સંડોવણી અને બીજું, કોઈ ગેરકાયદે કૃત્ય અથવા ગેરકાયદે સાધનો દ્વારા કોઈ કૃત્ય જે ગેરકાયદે નથી તે કરવા અથવા કરાવવા માટે આવી વ્યક્તિઓ વચ્ચે સમજૂતી (કરાર).

૩૧. મેજર ઈ.જી. બારસે વિરુદ્ધ બોમ્બે રાજ્ય (૧૯૬૨) ૨ એસસીઆર ૧૯૫ માં નોંધાયેલા કેસમાં આ અદાલત દ્વારા 'ફોજદારી કાવતરું' શબ્દપ્રયોગ યોગ્ય રીતે સમજાવવામાં આવ્યો હતો. વિદ્વાન ન્યાયમૂર્તિ સુબ્બા રાવ (જેઓ તે સમયે ન્યાયમૂર્તિ હતા અને બાદમાં સી.જે.આઈ.

બન્યા) એ પોતાની વિશિષ્ટ લેખન શૈલીમાં ખંડપીઠ વતી બોલતા જણાવ્યું હતું:

'૩૧..... ગુનાનો મુખ્ય સાર કાયદાનો ભંગ કરવાની સમજૂતી છે. આવી સમજૂતીના પક્ષકારો ફોજદારી કાવતરા માટે દોષિત ઠરશે, ભલે જે ગેરકાયદે કૃત્ય કરવા સંમત થયા હતા તે કરવામાં આવ્યું ન હોય. તેમજ, આ ગુનાનું એવું આવશ્યક તત્વ નથી કે તમામ પક્ષકારો એક જ ગેરકાયદે કૃત્ય કરવા સંમત થયા જોઈએ. તેમાં અનેક કૃત્યો આચરવાનો સમાવેશ થઈ શકે છે.'

૩૨. તેથી, કાવતરું બનવા માટે, ગેરકાયદે કૃત્ય કરવા અથવા ગેરકાયદે સાધનો દ્વારા કૃત્ય કરવા માટે બે કે તેથી વધુ વ્યક્તિઓના મનનો મેળ (મીટિંગ ઓફ માઈન્ડ) અનિવાર્ય છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, આરોપી સામે કાવતરાની દલીલ લાગુ કરવા માટે તે એક અનિવાર્ય શરત (સાઈન ક્વા નોન) છે. જોકે, એ જરૂરી નથી કે તમામ કાવતરાખોરો ઘડવામાં આવી રહેલા કાવતરાની દરેક વિગત જાણતા હોવા જોઈએ અને આવી મીટિંગમાં તેઓનો સક્રિય ભાગ/ભૂમિકા સાબિત કરવી પણ જરૂરી નથી.

૩૩. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, આવી મીટિંગમાં તેઓની માત્ર હાજરી અને સહભાગિતા જ પૂરતી છે. તે સર્વવિદિત છે કે ફોજદારી કાવતરું હંમેશા ગુપ્તતામાં ઘડવામાં આવે છે અને તે ક્યારેય કોઈના માટે, ખાસ કરીને જાહેર જનતા માટે ખુદી બાબત હોતી નથી.”

૧૧. ભારતીય પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૪૫ અને ૪૬ નીચે મુજબ વંચાય છે:-

**“૪૫. નિષ્ણાતોના અભિપ્રાયો.-** જ્યારે અદાલતે વિદેશી કાયદા અથવા વિજ્ઞાન કે કળાના કોઈ મુદ્દા પર, અથવા હસ્તાક્ષર [અથવા આંગળીઓની છાપ] ની ઓળખ અંગે અભિપ્રાય બાંધવાનો હોય, ત્યારે તેવા વિદેશી કાયદા, વિજ્ઞાન કે કળામાં અથવા હસ્તાક્ષર [અથવા આંગળીઓની છાપ] ની ઓળખના પ્રશ્નોમાં વિશેષ કૌશલ્ય ધરાવતી વ્યક્તિઓના તે મુદ્દા પરના અભિપ્રાયો સુસંગત હકીકતો છે.

આવી વ્યક્તિઓને નિષ્ણાતો કહેવામાં આવે છે.

**૪૬. નિષ્ણાતોના અભિપ્રાયોને સ્પર્શતી હકીકતો.-** જે હકીકતો અન્યથા સુસંગત ન હોય તે હકીકતો જો નિષ્ણાતોના અભિપ્રાયોને સમર્થન આપતી હોય અથવા તેમની સાથે અસંગત હોય, તો જ્યારે તેવા અભિપ્રાયો સુસંગત હોય ત્યારે તે સુસંગત બને છે.”

૧૨. કલમ ૪૫ અને ૪૬ માં સમાવિષ્ટ ઉપરોક્ત જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લેતાં, તે સ્ફટિક જેવું સ્પષ્ટ (સંપૂર્ણ સ્પષ્ટ) છે કે હસ્તાક્ષર નિષ્ણાતનો અભિપ્રાય એ સુસંગત હકીકત છે. હવે આ કેસમાં, હાલના અરજદારે હસ્તાક્ષર નિષ્ણાત તરીકેના પોતાના દરજ્જાના આધારે પોતાનો અભિપ્રાય આપ્યો છે. રેકર્ડ પર મૂકવામાં આવેલી સામગ્રી પરથી એ પણ ફલિત થાય છે કે તેણી મહારાષ્ટ્ર રાજ્યની અદાલત સમક્ષ નિષ્ણાત સાક્ષી તરીકે પણ હાજર રહી છે. તેથી, તેણીને

પોતાના ક્ષેત્રમાં નિષ્ણાત ગણી શકાય, તેમ છતાં, ટ્રાયલનો નિર્ણય કરતી વખતે તેણીનો અભિપ્રાય સુસંગત હોઈ શકે છે. પરંતુ તે જ સમયે, તેણીને આરોપી તરીકે દર્શાવવાને બદલે અન્ય સહ-આરોપીઓ સામે સાક્ષી બનાવી શકાય છે.

૧૩. હવે, રેકર્ડ પરની સામગ્રીનું અવલોકન કરતાં, પ્રથમદર્શી રીતે એવું જણાય છે કે હાલના અરજદારે તેણી સમક્ષ મૂકવામાં આવેલી સામગ્રીના આધારે હસ્તાક્ષર નિષ્ણાત તરીકે અભિપ્રાય આપ્યો છે. તેણીના અહેવાલનું અવલોકન કરતાં, જેમાં તેણીએ નીચે મુજબ જણાવ્યું છે:-

“મેં તારીખ ૨૪-૯-૨૦૧૩ ના ૮૦ વર્ષ માટેના લીઝ ડીડ એટલે કે કાયદેસર ભાડા કરારને લગતા હોવાનું કથિત દસ્તાવેજો પર 'દિવ્યા દેવી' ના સ્પષ્ટપણે સળંગ દોરા જેવા વળાંકો (થ્રેડેડ ફોર્મેશન્સ) તરીકે લખાયેલી નીચેની ચાર વિવાદિત સહીઓનું વૈજ્ઞાનિક રીતે પરીક્ષણ કર્યું છે. તે નીચે મુજબ છે:-

ડી-૧: પૃષ્ઠના નીચેના ભાગમાં લખાયેલ; જે દસ્તાવેજ ઝેડ ૫૭૨૬૨૪ નંબર ધરાવતો રૂ. ૧૦૦ નો સ્ટેમ્પ પેપર છે અને જેમાં 'આજે તારીખ ૨૪-૯-૨૦૧૩ ના રોજ વાર મંગળવારના ૮૦ વર્ષ માટેનો લીઝ ડીડ એટલે કે કાયદેસર ભાડા કરાર...' વંચાય છે.

ડી-૨: પૃષ્ઠના નીચેના ભાગમાં લખાયેલ; જે દસ્તાવેજ પર '(એક્સપર્ટ પૈકી ૧૯૧૫/૩/એ/બી ૧૯૧૮, ૧૯૧૮, ૧૯૨૨ મોજે ગામે આવેલ...' વંચાય છે.

ડી-૩: પૃષ્ઠના નીચેના ભાગમાં લખાયેલ; જે દસ્તાવેજ પર 'આ લીઝ કરારની શરૂઆત પછી તેઓ તરત જ ભાડે આપી શકે છે...' વંચાય છે.

ડી-૪: મુખ્ય લખાણની નીચે પ્રથમ સહી તરીકે લખાયેલ; જે દસ્તાવેજ પર '૭. મિલકતની તમામ વારસદારો અને પેઢીનામાની વિગત સ્વીકાર્ય... સંમત થયેલ અને બંધનકર્તા રહેશે અને રહેશે પણ...' વંચાય છે.

ઉપરોક્ત દસ્તાવેજો તારીખ ૨૪-૯-૨૦૧૩ ના ૮૦ વર્ષ માટેના લીઝ ડીડ એટલે કે કાયદેસર ભાડા કરારના પાના ૧ થી ૪ હોવાનું કથિત છે.

મેં ઉપરોક્ત સહીઓનું પરીક્ષણ કર્યું છે અને તેની સુશ્રી દિવ્યાદેવી સહદેવજી (શ્રીમતી દિવ્યાદેવી પ્રેમસિંગ વર્મા (બર્મન)) હોવાનું કથિત હોય તેવી વ્યક્તિની નીચેની સહીઓ સાથે સરખામણી કરી છે:-

એ-૧: ફોટોગ્રાફ્સની ઉપર લખાયેલ; જે દસ્તાવેજ એસ ૮૮૬૨૧૭ નંબર ધરાવતો રૂ. ૧૦૦ નો સ્ટેમ્પ પેપર છે અને જેમાં 'જનરલ પાવર ઓફ એટર્ની આ પત્ર જેના હાથમાં આવે તે તમામને... ભારત શુભેચ્છાઓ પાઠવે છે:' વંચાય છે.

એ-૨: પૃષ્ઠના નીચલા ભાગમાં લખાયેલ; જે દસ્તાવેજ પર '૨ જ્યારે કે:- (એ) હું, તમામની એકમાત્ર માલિક હોવાથી...(ત્યારબાદ સામૂહિક રીતે '૨' તરીકે ઓળખાશે) વંચાય છે.

એ-૩: પૃષ્ઠના નીચલા ભાગમાં લખાયેલ; જે દસ્તાવેજ પર '૩ એટર્ની' મારા વતી, સંયુક્ત રીતે અને/અથવા... ૩ ના સંબંધમાં મારા વતી કામ કરવા માટે' વંચાય છે.

એ-૪: પૃષ્ઠના નીચલા ભાગમાં લખાયેલ; જે દસ્તાવેજ પર '૪ સદર મિલકતો, તેમના વિવેકબુદ્ધિ અનુસાર અને... જો ૪ તેમાં બિન-દાવો બને તો' વંચાય છે.

એ-૫: પૃષ્ઠના નીચલા ભાગમાં લખાયેલ; જે દસ્તાવેજ પર '૫ એટર્ની કારણ જોશે અને... બાબત; અને અહીંની બાબતો કાં તો ૫' વંચાય છે.

એ-૬: પૃષ્ઠના નીચલા ભાગમાં લખાયેલ; જે દસ્તાવેજ પર '૬ ખાસ કરીને અથવા સામાન્ય રીતે વર્ણવેલ.... મારા ૬ પૈકીના કોઈપણને અધિકૃત કરતું નથી' વંચાય છે.

એ-૭: ટાઈપ કરેલા નામની ઉપર લખાયેલ; જે દસ્તાવેજ પર '૭ એટર્ની કોઈપણ વેચાણ દસ્તાવેજ કરવા માટે... જેના પુરાવારૂપે...' વંચાય છે.

એ-૧ થી એ-૭ તરીકે ચિહ્નિત ઉપરોક્ત દસ્તાવેજો મને ફોટોકોપી તરીકે આપવામાં આવ્યા છે અને તે તારીખ ૨૪મી એપ્રિલ ૨૦૧૨ ના જનરલ પાવર ઓફ એટર્નીનો ભાગ હોવાનું કથિત છે.

એ-૮: હસ્તલિખિત નામની ઉપર લખાયેલ; જે દસ્તાવેજ પર 'પ્રતિ, પોલીસ સબ ઇન્સ્પેક્ટર શ્રી ઇ.જી. પરમાર, ધરમપુર... મને તમારો પત્ર નં. ૧૦૫૩/૨૦૧૨ તારીખ ૧૯-૪-૧૨ નો તારીખ ૨૪-૪-૧૨ ના રોજ મળ્યો છે... દિવ્ય દેવી (૨૫-૪-૧૨)' વંચાય છે.

આ દસ્તાવેજ પોલીસ સબ ઇન્સ્પેક્ટર ધરમપુર વલસાડને લખાયેલ તારીખ ૨૫-૪-૧૨ નો પત્ર હોવાનું કથિત છે.

ઉપરોક્ત દસ્તાવેજો મને અસલ તરીકે આપવામાં આવ્યા છે. અસલ તરીકે આપવામાં આવેલા દસ્તાવેજોનો અર્થ એ થાય છે કે તેમાં ઉલ્લેખિત સહી અથવા હસ્તાક્ષર પ્રિન્ટ આઉટ અથવા ફોટોકોપી જેવા યાંત્રિક પુનઃઉત્પાદનની સામે પેન દ્વારા શાહીમાં બનાવવામાં આવ્યા તરીકે મને આપવામાં આવ્યા છે.

દસ્તાવેજોનું વર્ણન આપેલી રજૂઆતો મુજબ છે. સંદર્ભ માટે દસ્તાવેજોની નકલો આ સાથે સામેલ છે. દસ્તાવેજો અને અન્ય નિદર્શનો લેખિત અભિપ્રાયના ભાગરૂપ છે, જેમાં તમામ પૃષ્ઠો ક્રમાંકિત કરવામાં આવ્યા છે, અને તેના પર શાહીમાં મારો સિક્કો અને સહી છે.”

૧૩.૧ વધુમાં, વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિથી દરેક બાબતની ઝીણવટભરી તપાસ કર્યા પછી, અરજદાર દ્વારા આપવામાં આવેલ આખરી અભિપ્રાય નીચે મુજબ છે:-

અભિપ્રાય

“આપવામાં આવેલી કામગીરીના અનુસંધાનમાં, ફોરેન્સિક દસ્તાવેજ અને હસ્તાક્ષર પરીક્ષણના પરીક્ષણ, અવલોકનો અને વૈજ્ઞાનિક સિદ્ધાંતોની સંચિત અને સમર્થનકારી અસર પર, મારો એવો અભિપ્રાય છે કે ઉપર વર્ણવ્યા મુજબ તારીખ ૨૪-૯-૨૦૧૩ ના '૮૦ વર્ષ માટેના લીઝ ડીડ એટલે કે કાયદેસર ભાડા કરાર' ને લગતા હોવાનું કથિત દસ્તાવેજો પર 'દિવ્યા દેવી' ના સ્પષ્ટપણે સળંગ દોરા જેવા વળાંકો (થ્રેડેડ ફોર્મેશન્સ) તરીકે લખાયેલી ડી-૧ થી ડી-૪ તરીકે ચિહ્નિત ચાર વિવાદિત સહીઓ, સુશ્રી દિવ્યાદેવી સહદેવજી (શ્રીમતી દિવ્યાદેવી પ્રેમસિંગ વર્મા (બર્મન)) હોવાનું કથિત હોય તેવી વ્યક્તિની એ-૧ થી એ-૮ તરીકે ચિહ્નિત સ્વીકૃત સહીઓના લખનાર દ્વારા જ લખવામાં આવી છે.

નોંધ: જો આ અભિપ્રાયના સંદર્ભમાં માનનીય અદાલત સમક્ષ અથવા અન્ય કોઈ સ્થળે મારી ઉપસ્થિતિ જરૂરી હોય, તો રૂ. ૪,૦૦૦/- ની ફી ચાર્જપાત્ર રહેશે અને મુંબઈથી મુસાફરીની જરૂરી વ્યવસ્થા સાથે અગાઉથી ચૂકવવાની રહેશે.”

૧૪. હવે, પ્રોસિક્યુશને ડિરેક્ટર ઓફ ફોરેન્સિક સાયન્સના અહેવાલ પર આધાર રાખ્યો છે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:-

પ્રતિ,

પોલીસ અધિક્ષકશ્રી (સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ ઓફ પોલીસ),

વલસાડ.

### કેસ સારાંશ (કેસ એબ્સ્ટ્રેક્ટ)

#### ૧. કેસની વિગતો

૧. અભિપ્રાય / અહેવાલ નંબર અને તારીખ : એબી-૪૬૧/૨૦૧૬, તારીખ  
૦૮/૦૬/૨૦૧૭.

૨. મોકલનાર સત્તાધિકારી: પોલીસ અધિક્ષકશ્રી, વલસાડ ના પત્ર નં.  
એલ.સી.બી./મુદ્દામાલ તપાસણી /૧૭૦૮/૨૦૧૬, તારીખ -  
૧૭/૦૮/૨૦૧૬ થી.

૩. મળવાની રીત/તારીખ: મેસેન્જર મારફતે તારીખ ૧૮/૦૮/૨૦૧૬ ના  
રોજ.

૪. વિષય: દસ્તાવેજોની ચકાસણી -

૫. સીલબંધ કવરોની વિગતો: અકબંધ સીલબંધ કવરોમાં મળેલ.

૬. મુદ્દામાલ પ્રદર્શનોની વિગતો (ડિટેઇલ્સ ઓફ એક્ટિવિટીસ)

૧. ૮૦ વર્ષ માટેના લીઝ ડીડ એટલે કે કાયદેસર ભાડા કરાર પર ડી૧ થી  
ડી૪ તરીકે ચિહ્નિત વિવાદિત સહીઓ.

૨. તારીખ: ૨૪/૦૪/૨૦૧૨ ની "પહોંચ" પર ડીપ તરીકે ચિહ્નિત વિવાદિત સહી.

૩. તારીખ: ૨૪/૦૮/૨૦૧૩ ની "પહોંચ" પર ડીફ તરીકે ચિહ્નિત વિવાદિત સહી.

૪. તારીખ: ૨૪/૦૮/૨૦૧૩ ની "પહોંચ" પર ડીઝ તરીકે ચિહ્નિત વિવાદિત સહી.

૫. તારીખ: ૧૭/૦૫/૨૦૧૩ ની "પહોંચ" પર ડીટ તરીકે ચિહ્નિત વિવાદિત સહી.

૬. તારીખ: ૧૬/૦૮/૨૦૧૨ ની "પહોંચ" પર ડીલ તરીકે ચિહ્નિત વિવાદિત સહી.

૨. પ્રમાણભૂત નમૂનાઓ (સ્ટાન્ડર્ડ્સ):

૧. ૬ છૂટા કાગળો પર એસ૧ થી એસ૩૬ તરીકે ચિહ્નિત નમૂનાની સહીઓ અને હિન્દુસ્તાન પેટ્રોલિયમ કોર્પોરેશન લિમિટેડના તારીખ: ૧૦/૧૨/૨૦૦૮ ના ફોર્મ નં. ૧૦૨૨૨૮૫ પર એન૧ તરીકે ચિહ્નિત કુદરતી સહી તેમજ એલજી ની તારીખ: ૦૮/૧૨/૨૦૦૮ ની પહોંચ એચએલપી નં. જેજે ૩૫૪૯૨ પર એન૨ તરીકે ચિહ્નિત કુદરતી સહી, જે દિવ્યા દેવી પ્રેમસિંગ વર્માની હોવાનું જણાવેલ છે.

નોંધ (એન.બી.): કેસ સારાંશ તપાસ કરનાર અમલદાર (આઈ.ઓ.) ના અહેવાલ મુજબ તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે.

પ્રયોગશાળા પરીક્ષણ (લેબોરેટરી એક્ઝામિનેશન)

આ કેસમાં મળેલા તમામ અસલ દસ્તાવેજોની બૃહદર્શક કાચ (મેગ્નિફાઇંગ લેન્સ), વિવિધ પ્રકાશ સ્ત્રોતો જેવા જરૂરી વૈજ્ઞાનિક સાધનોની મદદથી કાળજીપૂર્વક અને ઝીણવટભરી તપાસના પરિણામસ્વરૂપ અભિપ્રાય નીચે મુજબ છે:

અભિપ્રાય

“વાદળી રંગથી ઘેરાયેલી એસ૧ થી એસ૩૬, એન૧ અને એન૨ તરીકે ચિહ્નિત પ્રમાણભૂત સહીઓ લખનાર વ્યક્તિએ લાલ રંગથી ઘેરાયેલી ડી૧ થી ડી૮ તરીકે ચિહ્નિત વિવાદિત સહીઓ લખી નથી.”

(બી. એસ. શાહ)

નાયબ મુખ્ય રાજ્ય પરીક્ષક,  
પ્રશ્નવાળા દસ્તાવેજો,  
એચ.પી.બી., ડી.એફ.એસ., ગુ.રા.  
ગાંધીનગર.

(એમ. એમ. વડગામા)

મદદનીશ પરીક્ષક,  
પ્રશ્નવાળા દસ્તાવેજો,  
એચ.પી.બી., ડી.એફ.એસ., ગુ.રા.  
ગાંધીનગર.

૧૫. હવે, બંને અહેવાલોને ધ્યાનમાં લેતાં, પ્રથમદર્શી રીતે એવું જણાય છે કે હાલના અરજદાર દ્વારા આપવામાં આવેલ અભિપ્રાય કેટલાક અન્ય દસ્તાવેજો પર આધારિત છે જ્યારે એફ.એસ.એલ. દ્વારા ફરિયાદીની કુદરતી સહી તરીકે સંદર્ભિત દસ્તાવેજ અલગ છે. એ પણ ફલિત થાય છે કે હાલના અરજદારે દસ્તાવેજની

તપાસ કરતી વખતે, હસ્તાક્ષર નિષ્ણાત દ્વારા અપનાવવામાં આવતા ધોરણો લાગુ કરીને તેણીને આપવામાં આવેલા દસ્તાવેજની ઝીણવટભરી તપાસ કર્યા પછી પોતાનો અભિપ્રાય આપ્યો છે. તેણીની ભૂમિકા કથિત લીઝ ડીડ પરની વિવાદિત સહી અંગે પોતાનો અભિપ્રાય આપવા પૂરતી જ મર્યાદિત છે.

૧૬. હવે, જ્યાં સુધી હાલના અરજદારને માત્ર એ ગ્રાઉન્ડ પર સંડોવવામાં આવી છે કે તેણીએ અન્ય આરોપીઓ સાથે મળીને કાવતરું ઘડ્યું છે. ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવેલા કાગળોનું અવલોકન કરતાં, અરજદાર કોઈ ગેરકાયદે કૃત્ય કરવા અથવા ગેરકાયદે સાધનો દ્વારા કોઈ કૃત્ય જે પોતે ગેરકાયદે ન હોય તે કરવા અથવા કરાવવા માટે સંમત થઈ હોય તેવું દર્શાવતી કોઈ પ્રથમદર્શી સામગ્રી નથી. હસ્તાક્ષર નિષ્ણાત તરીકેની તેણીની ભૂમિકાને ધ્યાનમાં લેતાં, તેણીને ગુનામાં કાવતરાખોર કહી શકાય નહીં. બલ્કે મુખ્ય આરોપીઓને સંડોવવા માટે અને તેઓની દોષસિદ્ધિ માટે તેણી પ્રાથમિક સાક્ષી છે. હાલના અરજદાર દ્વારા અન્ય આરોપીઓ સાથે મળીને કોઈ ફોજદારી કાવતરું ઘડવામાં આવ્યું હોય તેવા કોઈ તત્વો નથી. અન્ય આરોપીઓ દ્વારા આચરવામાં આવેલા કથિત ગુના માટે તેણીને આરોપી બનાવી શકાય નહીં.

૧૭. ઉપરોક્ત સંજોગોમાં, એવું જણાય છે કે હાલના અરજદાર સામે નોંધાયેલ વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. એ કાયદાની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સિવાય બીજું કંઈ નથી. મુખ્ય આરોપીઓ સામે પ્રોસિક્યુશનનો કેસ સાબિત કરવા માટે તેણીને સાક્ષી બનાવી શકાય, પરંતુ કાવતરાખોર તરીકે તેણીને આરોપી તરીકે રજૂ કરી

શકાય નહીં. હાલના કેસની હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેતાં, આ અદાલતનો એવો અભિપ્રાય છે કે હાલના અરજદાર પૂરતી ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કરવો જરૂરી છે. અન્ય સહ-આરોપીઓ પૂરતો ફોજદારી કેસ ચાલુ રાખી શકાશે.

૧૮. ઉપરોક્ત કારણોસર, હાલની પિટિશન મંજૂર કરવામાં આવે છે. ધરમપુર પોલીસ સ્ટેશન ખાતે નોંધાયેલ ગુના રજિસ્ટર નં. આઈ-સી.આર. નં. ૭૨/૨૦૧૬ વાળી વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. તેમજ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૨૦બી સાથે વાંચતા કલમ ૪૨૩, ૪૬૫, ૪૬૭, ૪૬૮, ૪૭૧ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે ધરમપુર મેજિસ્ટ્રેટ કોર્ટ સમક્ષ પેઝિંગ ફોજદારી કેસ નં. ૧૬૨/૨૦૧૭ માં પરિણમેલ તારીખ ૨૫.૦૨.૨૦૧૭ ની ચાર્જશીટ નં. ૮/૨૦૧૭ અને તેમાંથી ઉદ્ભવતી અન્ય તમામ પરિણામી કાર્યવાહી હાલના અરજદાર પૂરતી આથી રદબાતલ અને બાતલ ઠરાવવામાં આવે છે. અન્ય આરોપીઓ સામે ઉપરોક્ત ફોજદારી કાર્યવાહી ચાલુ રાખી શકાશે. તદનુસાર રુલ પૂર્ણ કરવામાં આવે છે (એબ્સોલ્યુટ કરવામાં આવે છે). સીધી સેવા (ડાયરેક્ટ સર્વિસ) ની મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

સહી/-

( એ.પી. ઠાકર, ન્યાયમૂર્તિ )

*This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.*

=====

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.